

Допіра Анастасія Володимирівна
студентка 3-го курсу навчально-наукового інституту
морського права та менеджменту
Національного університету «Одеська морська академія»

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ТА СІМЕЙНОМУ ПРАВІ

У вітчизняній юридичній літературі тривалий час обговорюється питання щодо необхідності остаточного вирішення наукової дискусії про місце сімейного права в системі українського права і проведення розмежування цивільного та сімейного права на користь визнання останнього самостійною галуззю права у зв'язку з наявністю необхідних вирізняльних ознак, які не дозволяють співвідносити ці утворення як загальне та особливе. Одним із критеріїв розмежування є характер правовідносин між суб'єктами. У цивільному праві підставою майнових відносин є господарсько-економічні потреби, підстава правовідносин сімейних – потреби фізичної природи і морального почуття.

Особливості виконання зобов'язань у сімейних та цивільних правовідносинах також різняться. В юридичній літературі навіть немає єдиної думки з приводу питання коректності застосування до сімейних відносин поняття «зобов'язання» [1, с. 23].

Перш за все, у цивільному праві чужі один одному фізичні та юридичні особи, що виступають учасниками цивільного обороту, набувають статус боржника та кредитора, а до учасників сімейних правовідносин взагалі недоречно застосовувати термінологію «боржник», «кредитор», оскільки це особи, пов'язані сімейними зв'язками та людськими почуттями любові.

По-друге, у цивільному праві зобов'язання породжуються договором, односторонніми діями, заподіянням шкоди, безпідставним збагаченням тощо. Зобов'язання у сімейному праві виникають за таких умов, як неповноліття або непрацездатність, потреба вповноваженого суб'єкта і можливість зобов'язаного суб'єкта надавати утримання.

По-третє, укладаючи цивільний договір, сторони розраховують на задоволення будь-яких своїх потреб у товарах, роботах чи послугах, грошах. У сімейних правовідносинах зобов'язана особа ні на що не розраховує, а виконує свій юридичний обов'язок.

Окрім цього, цивільне зобов'язання може бути змінено новацією, правочином, а також припинено за згодою сторін, новацією, відступним, прощенням боргу тощо. Сімейно-правові зобов'язання не можна змінити або припинити із цих підстав. Вони припиняються, перш за все, такими подіями, як досягнення віку, смерть платника або одержувача аліментів та з інших підстав, які не залежать від волі сторін [2, с. 46].

Також слід зазначити, що у силу особистого та триваючого характеру на вимоги про виконання таких видів сімейно-правових зобов'язань, як аліменти та зобов'язання з утримання, не поширюється строк позовної давності.

Сторонами зобов'язання у цивільному праві можуть бути будь-які суб'єкти права (фізичні та юридичні особи, публічні утворення). В сімейних правовідносинах управомоченою і зобов'язаною сторонами є не всі фізичні особи, а лише члени сім'ї.

Також хочемо звернути увагу на те, що наразі в Цивільному Кодексі визначена презумпція вини особи, яка вчинила правопорушення – особа вважається винною в завданні шкоди, невиконанні зобов'язання чи іншому правопорушенні, якщо не буде доведено іншого. Відсутність своєї вини доводить особа, яка порушила зобов'язання [3, ст. 614]. А стаття 191 ч. 2 Сімейного Кодексу вказує: «аліменти за минулий час можуть бути присуджені, якщо позивач подасть суду докази того, що він вживав заходів щодо одержання аліментів з відповідача, але не міг їх одержати у зв'язку з ухиленням останнього від їх сплати» [4]. Тобто презумпція вини правопорушника у сімейному праві застосовується не завжди. Це ще один аргумент на користь виокремлення сімейного права у окрему галузь права.

Тож можна впевнено сказати, що характер та правова природа зобов'язань у цивільному та сімейному праві суттєво різняться за підставами виникнення, зміни та припинення, за сторонами зобов'язання та за метою і особливостями виконання таких зобов'язань. На основі цього можна зробити логічний висновок про те, що сімейне право є своєрідним, специфічним правовим масивом і є всі підстави для визнання його самостійною галуззю українського права.

Список використаних джерел

1. Красівтна Т. Поняття та правова природа зобов'язання подружжя по утриманню. *Підприємництво, господарство і право*. № 10. 2018. С. 21-25.

2. Труба В. І. Аліментні правовідносини: види та правова природа. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечнікова. Серія: Правознавство*. Т. 19. Вип. 3(24). 2014. С. 44–49.

3. Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 28.05.2022).

4. Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#n1400> (дата звернення: 28.05.2022).

5. Боднар Т. Сімейне право в системі права України. *Приватне право*. № 1. 2013. С. 129-134.

Науковий керівник: старший викладач Бельо Л. Ю.

Колдуба Зоряна Олександрівна

*студентка 3-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ШЛЮБНИЙ ДОГОВІР ЯК СПОСІБ ОХОРОНИ МАЙНОВИХ ПРАВ КОЖНОГО З ПОДРУЖЖЯ

Актуальність цієї теми пояснюється простим і доступним способом захисту майнових прав кожного із подружжя.

Законодавча можливість укладення шлюбного договору існувала ще з 1992 року в КпШС, а своє подальше закріплення знайшла у Сімейному кодексі України (далі – СК України) 2003 року. Отже, під шлюбним договором варто розуміти – правочин, який опирається на домовленість наречених чи подружжя стосовно майнових прав та обов’язків сторін впродовж існування й до припинення шлюбу. Шлюбний договір може бути укладено особами, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, а також подружжям, згідно з ч. 1 ст. 92 СК України [1].

Потрібно не забувати, що укладення шлюбного контракту вирішується на добровільних началах і можливість укладення чи не укладення залежить від волі сторін. Так, якщо подружжя утримається від процедури укладання шлюбного договору, то правовий режим спільного майна визначається відповідно до сімейного законодавства, яке має імперативний характер, тобто відбувається поділ майна у рівних частках між подружжям.